

Malamute, Husky en Samojeed. Oorsprong en achtergrond van hun gedrag.

Toen de FCI haar indeling maakte van alle erkende rassen, keken ze vooral naar overeenkomsten in uiterlijk en functie. De Malamute, Husky en Samojeed werden ingedeeld bij de sledehonden in de groep 'Keeshonden en Oertypes'. Die indeling wekt de verwachting dat het om variaties op één thema gaat. Recent genetisch onderzoek brengt daar echter enkele nuances in aan. De Samojeed is toch meer een buitenbeentje dan zo op het eerste gezicht lijkt.

Genetische clusters

Onderzoek van Parker en collega's (2004) naar de genetische achtergrond van 85 hondenrassen bracht aan het licht dat er maar een paar grote genetische clusters zijn. Eén cluster onderscheidt zich sterk van de andere en telt slechts enkele van de 85 onderzochte rassen. Dit cluster is zeer vroeg ontstaan en staat zeer dicht bij de oorspronkelijke gedomesticeerde wolvensoort. Binnen dit cluster staan zeven rassen het dichtst bij stamvader wolf: Shiba Inu, Akita, Chow Chow, Shar-pei, Basenji, Malamute en Husky. De andere zeven rassen in dit cluster – Afghaanse windhond, Saluki, Tibetaanse Terrier, Lhasa Apso, Pekinees, Shi Tzu en Samojeed – zijn veel meer vermengd met andere genetische clusters. Zo hoort de Samojeed bijna voor de helft tot het 'herdershonden' cluster en ook nog een heel klein beetje tot het 'jachthonden' cluster. Deze laatste clusters zijn pas veel recenter uit een gemeenschappelijke Europese voorouder ontstaan, vermoedelijk door functionele selectie op gedrag.

Inuit

Het cluster waartoe de Malamute, de Husky en - in minder mate dus - de Samojeed horen, omvat rassen uit alle windstreken: Midden-Oosten, Tibet, China, Japan, Midden-Afrika en het noordelijke Arctische gebied. Daarom wordt verondersteld dat afstammelingen van de in het Midden-Oosten gedomesticeerde wolven zo'n 15.000- 10.000 jaar geleden zijn meegetrokken met of meegegeven aan nomadische stammen. De plaats waarop die stammen uiteindelijk terecht kwamen en hun cultuur gaf vervolgens mede vorm aan het uiterlijk en het rastypische gedrag van de rassen.

Zowel de Malamute als de Husky zijn honden die leefden bij de oorspronkelijk Aziatische Inuit ofwel Eskimo's. De Husky, een verbastering van Esky - een afkorting voor Eskimo- leefde oorspronkelijk bij de Chukchi, een Inuitstam die zich in het Arctisch gebied van Oost-Siberië had gevestigd. De Malamute ontleent zijn naam aan de Mahlemuts, een andere Inuitstam die vanuit Siberië de Beringzee was overgestoken en in Alaska terecht was gekomen.

De Inuit waren jagers-verzamelaars, die hun honden vooral gebruikten bij de jacht en vermoedelijk ook als voedsel en voor hun bont. Vanaf de 19^e eeuw gebruikten ze de honden wellicht ook incidenteel om sledes te trekken als zij hun kamp verhuisden. Door hun leefwijze, waarbij ze zelfvoorzienend en dus niet op handel aangewezen waren, leefden ze zeer geïsoleerd. Dit verklaart dan ook dat de honden niet of nauwelijks vermengd raakten met de honden uit andere clusters, die in de 19^e eeuw met blanke handelaars en goudzoekers meekwamen.

Gezinshond

Dat het genoom van de Husky en Malamute zo heel dichtbij dat van de oorspronkelijke gedomesticeerde wolf is blijven staan, hangt mogelijk ook samen met de leefwijze van de

Inuit. Doordat die geen andere huisdieren of vee hielden, is er door hen waarschijnlijk alleen ten aanzien van het gedrag naar mensen geselecteerd. Honden die een te groot gevaar opleverden voor mensen of zich te onplezierig gedroegen werden systematisch geëlimineerd. Alleen zo was het mogelijk voor de in klein familieverband levende Inuit om veilig met de honden samen te leven. Voor de 19^e eeuw daar verandering in bracht, waren de Husky en de Malamute echte gezinshonden die vlakbij of soms zelfs in de tenten woonden.

Jachtpatroon

Bij veel rassen uit de andere genetische clusters is door selectie op functie het jachtpatroon gewijzigd. Deze rassen, die vermoedelijk afstammen van Europese honden, leefden bij sedentair levende mensen: mensen die op een plaats bleven wonen, huisdieren en vee hielden en graan verbouwden. Het was ongewenst dat hun honden zouden gaan jagen op dieren die door de mens gehouden werden of wilde dieren opeten die graag door de mens gegeten werden. Zo hebben de Coppingers (2001) erop gewezen dat bij bepaalde rassen delen van het jachtpatroon grotendeels of helemaal zijn verdwenen, zoals het doden en opeten van de prooi bij bepaalde herders- en jachthonden. Zo niet bij de Husky en de Malamute. Het was niet nodig dat er speciale grenzen aan hun jachtgedrag werden gesteld, temeer omdat de door de Inuit bejaagde dieren vaak groot waren of moeilijk op te sporen onder het ijs zonder hulp van een hond. Hoe dan ook, deze rassen hebben het complete jachtpatroon van de wolf behouden.

Bepaalde gedragingen van andere dieren – ook honden - kunnen dan ook ineens hun aandacht trekken en ze aantrekkelijk maken om op te jagen. Ook bepaalde geuren – zoals die van wild of van bloed – kunnen dit instinctieve jachtgedrag plotseling oproepen. En aangezien de Husky en Malamute probleemloos overgaan van achtervolgen en vastpakken tot doden en opeten, maakt ze dat potentieel gevaarlijk. Socialisatie biedt weliswaar een tegenwicht, maar het blijft altijd heel goed oppassen geblazen met andere huisdieren, kleinere honden en kleine kinderen.

Rendieren

Dat ligt iets anders bij de Samojeed. Dit ras ontleent zijn naam aan de minachtende verzamelnaam (samojeed= kannibaal) die Russen gebruikten voor een aantal Oeraltische nomadische stammen die de Arctische gebieden van West-Siberië bevolkten. Deze stammen, zoals de Nenets, leefden van de visserij en jacht op grote zeezoogdieren, maar hielden sinds de 18^e eeuw ook rendieren. Dit laatste stelde dan ook iets andere eisen aan hun honden. Deze moesten nu niet alleen helpen jagen, maar ook rustig kunnen meelopen met de kuddes en deze bewaken tegen beren en wolven. Dat vereist een minder sterk jachtinstinct en verhoogde waakzaamheid. Dat de Samojeed genetisch ook heel veel uit het herdershondencluster in zich heeft, hangt hiermee dan ook ongetwijfeld samen. Op markten waarop rendieren verhandeld werden, was er veel meer gelegenheid tot uitwisseling met geschikte honden uit andere genetische clusters, die met Russische en Scandinavische handelaars en kooplui meekwamen. Deze grotere genetische clustervermenging is ook de reden dat de Samojeed (veel) blaft – een voor dicht bij mensen levende veebewakers gewenste eigenschap - terwijl Husky's en Malamutes dat amper doen. Die beperken zich vooral tot huilen en zijn ook niet erg waaks.

Sledehonden?

Het idee dat Husky's, Malamutes en Samojeeden oorspronkelijk sledehonden zijn of vanouds in grote roedels samenleefden is onjuist. De gewoonte om honden voor sledes te spannen is door de Chukchi eind 18^e eeuw overgenomen van Russische handelaren en door de

Mahlemuts pas eind 19^e eeuw van Europese kolonisten. Deze lieten hun sledes soms door een of twee honden trekken. Voor de Samoeden bestond nimmer echt de noodzaak om honden te gebruiken om vrachten te trekken. Daarvoor hadden ze vooral rendieren. Het trekken van sledes was dan ook geen hoofdzaak en de honden werden ook niet speciaal voor dit doel gehouden. De poolhonden waren vooral gezinshonden, die met een of hooguit een paar honden tegelijk afzonderlijk samenleefden met een familie. Dat is ook waarschijnlijk de reden dat ze nu nog steeds vriendelijk en mensgericht zijn.

Het was pas in de eerste helft van de 20ste eeuw dat Malamutes en Husky's door hun gehardheid en uithoudingsvermogen echt in beeld kwamen als sledehond. Tijdens de Gold Rush begin twintigste eeuw begonnen goudzoekers in Alaska ter ontspanning sledehondenraces te houden. Daarvoor werden aanvankelijk de honden die met hen meegekomen waren (herders, jachthonden) gebruikt. Maar deze honden waren onvoldoende aangepast aan het Arctische klimaat. Hierdoor ging men op zoek naar geschikte poolhonden. Met name speciaal hiervoor uit Siberië geïmporteerde Husky's, kleiner en sneller dan de autochtone Malamutes, werden voor dit doel populair, vooral na de "Nome Serum Run" in 1925. Daarbij legden een span Husky's meer dan 1000 kilometer af om een antitoxine naar het plaatsje Nome te brengen waar difterie was uitgebroken. Het was in die tijd wereldnieuws en leverde de leidhond van het span, Balto, een standbeeld op!

De Samoeden danken hun reputatie als sledehond vooral aan poolreizigers zoals Fridtjof Nansen en Frederick Jackson, die honden bij de Nenets en Ostiakken opkochten om ze te gebruiken bij hun expedities. Dat leverde overigens nog de nodige problemen op, omdat de honden voor de slee maar moeilijk in het gareel gehouden konden worden en ze elkaar bovendien in hun vrije tijd afmaakten als ze de kans kregen.

Alle poolhonden kunnen zeker hun mannetje staan. Toch zijn het waarschijnlijk vooral hun vaak erbarmelijke leefomstandigheden als sledehond die deze vaker door poolreizigers opgemerkte onderlinge agressie veroorzaakten. Vooral jonge reuen werden gebruikt als sledehond. Deze van her en der gerekruteerde jonge honden moesten plotseling met elkaar in een veel grotere groep samenleven, terwijl ze vaak onvoldoende te eten kregen. Geen wonder dat de vlam vaak in de pan sloeg! Het heeft echter helaas bijgedragen tot de overdreven gedachte dat men als eigenaar een poolhond streng onder de duim moet houden omdat hij anders de macht zal overnemen.

Literatuur:

Coppinger, R. & Coppinger, L. (2001). *Dogs. A Startling New Understanding of Canine Origin, Behavior and Evolution*. Scribner, New York.

Parker, Heidi G. et al. (2004). Genetic Structure of the Purebred Domestic Dog. *Science* 304, 1160-1164.

Voor verslagen van de poolexpedities: <http://www.samoedenclub.nl/artikelen.html>

samojeed

Malamutes

Malamute

Balto

Siberische Huskies

